

Dosarul nr. 2ra-1832/2019
nr. 2ra-10/2020

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: N. Șova)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

DECIZIE

29 ianuarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu
Galina Stratulat

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Ion Ghețan, Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Ghețan și Igor Hîncu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată,

împotriva deciziei din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 03 iulie 2017, Ion Ghețan și Igor Hîncu au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

În motivarea acțiunii au indicat că la 26 octombrie 2006 a fost pornită cauza penală privind învinuirea lui Ion Ghețan în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (4) și art. 145 alin. (3) lit. e), f) și m) din Codul penal și privind învinuirea lui Igor Hîncu în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin.(4), art. 145 alin. (3) lit. e), f), m), art. 290 alin. (1) din Codul Penal, unele dintre cele mai grave infracțiuni din legislația națională și internațională.

Totodată, reclamantii au indicat precum că la 31 octombrie 2006, noaptea, între orele 23:00 și orele 01:30 în timpul când dormeau, colaboratorii organelor de drept cu ajutorul batalionului „Fulger” au organizat reținerea lor, călcându-i în picioare, cauzându-le diferite vătămări, amenințându-i cu diferite cuvinte înjositoare, toate acestea fiind înregistrate video de către colaboratorii organelor de

poliție. Concomitent a fost inițiată și procedura de percheziție la domiciliu, în cadrul căreia au dat dovadă de un comportament agresiv și violent.

Au menționat că au fost interogați fără să li se ofere un avocat, au fost supuși unui tratament violent și batjocoritor, iar în data de 31 octombrie 2006, au fost arestați în calitate de bănuți. Ulterior, la 09 noiembrie 2006 au fost recunoscuți în calitate de învinuți, fiind eliberate mandate de arest pentru 20 de zile.

Reclamanții au învederat că despre arestarea lor (primarului și juristului) s-a discutat și la ședințele Consiliului raional Anenii Noi.

Astfel, Ion Ghețan a relevat că s-a aflat în custodia organelor de stat - 5 luni și 3 zile, fiindu-i aplicată măsura de arest preventiv pe perioada 31 octombrie 2006 – 03 aprilie 2007, iar pe perioada 03 aprilie 2007 – 18 iunie 2007 (2 luni și 15 zile) i-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu. Or, Igor Hîncu s-a aflat în custodia organelor de stat 7 luni și 18 zile, și anume pe perioada 31 octombrie 2006 – 18 iunie 2007.

Reclamanții au mai relatat că condițiile de detenție preventivă au fost contrare normelor sanitare și igienice, nu exista sistem de ventilare și aerisire, erau lipsiți de lumină și razele solare, pernele pe care dormeau erau umede și cu mucegai; aproape toți cei din celulă fumau, fiind nevoiți să stea în fumul de țigară; în loc de veceu era o găleată, veceul nu era limitat de restul spațiului. Peste o lună de zile după ce au fost transferați în Penitenciarul nr. 13, au fost deținuți în continuare în condiții anti sanitare, prezența insectelor parazitare, șobolanilor, în celula de 8 m.p. erau 4 deținuți, dintre care 3 fumau. Nu exista chiuvetă și apă în celulă. Hrana era de proastă calitate, familia acestora fiind nevoită să le aducă hrană, altele pentru care au cheltuit peste 13 000 de lei. Veceul nu era separat de restul celulei, iar o atare întreținere constituie o încălcare gravă a demnității umane, însoțită de încălcarea integrității psihice a persoanei și vătămarea intenționată a sănătății.

Au mai indicat că având în vedere complexitatea și rezonanța dosarului, termenul îndelungat a examinării dosarului, pe o perioadă de 8 ani de zile, au fost nevoiți să angajeze avocați, achitând în acest sens sume mari de bani.

Prin sentința din 18 iunie 2007 a Judecătoria Anenii Noi s-a dispus încetarea procesului penal în privința lui Ion Ghețan și Igor Hîncu.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 30 aprilie 2008 a casat sentința din 18 iunie 2007 a Judecătoria Anenii Noi; rejudecând cauza a emis o nouă hotărâre prin care Ion Ghețan a fost condamnat la 18 ani și 7 luni închisoare, iar Igor Hîncu a fost achitat.

Ulterior, la 15 iulie 2014, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a menținut decizia din 03 martie 2014 a Curții de Apel Chișinău, conform căreia Ion Ghețan și Igor Hîncu au fost achitați în temeiul art. 27, art. 42 alin. (4), art. 145 alin. (3) lit. e), f) și m) din Codul penal, pe motiv că nu s-a constatat faptul infracțiunii.

Așadar, reclamanții au afirmat că în rezultatul ilegalităților comise de colaboratorii organelor de drept le-au fost încălcate mai multe drepturi fundamentale, dreptul la libera circulație (art. 27 din Constituție), libertatea individuală și siguranța persoanei (art. 25 din Constituție), dreptul la viață și la integritatea fizică și psihică (art. 24 din Constituție), dreptul la viața intimă, familială și privată (art. 28 din Constituție), secretul corespondenței (art. 30 din Constituție), le-a fost lezată demnitatea acestora, fiind mai ales afectați de afirmațiile precum că sunt ucigași și criminali.

În consecință, mama lui Ion Ghețan la puțin timp de la cele întâmplate a decedat. Mama lui Igor Hîncu în rezultatul suferințelor s-a îmbolnăvit, iar soția acestuia a decis să divorțeze și să-l decadă pe din drepturile părintești.

Reclamanții au solicitat încasarea de la pârât a sumei de 1 500 000 de lei în beneficiul fiecărui reclamant pentru umiliința crudă a demnității umane, însoțită de încălcarea integrității psihice a persoanei și vătămarea intenționată a sănătății.

Prin hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea; a fost încasată din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Ghețan suma de 114 471,03 lei, cu titlu de salariu și alte venituri de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite și suma de 250 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral; a fost încasat din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Igor Hîncu suma de 127 864,89 de lei, cu titlu de salariu și alte venituri, de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite și suma de 200 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest pretențiile din acțiune, au fost respinse.

Invocând netemeinicia hotărârii primei instanțe, Ion Ghețan, Igor Hîncu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova au declarat apel.

Prin decizia din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova; a fost admis apelul declarat de Ion Ghețan și Igor Hîncu; a fost modificată hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin majorarea sumei prejudiciului moral încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Ion Ghețan de la suma de 250 000 de lei până la suma de 400 000 de lei și majorarea sumei prejudiciului moral încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Igor Hîncu de la suma de 200 000 de lei până la suma de 400 000 de lei.

Pentru a decide astfel instanța de apel, prin prisma art. 1398, 1405, 1422, 1423 din Codul civil, art. 3, 6, 10, 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, a considerat parțial întemeiată soluția primei instanțe.

Totodată, a specificat că în condițiile în care Ion Ghețan și Igor Hîncu au fost ilegal atrași la răspundere penală, fiind reținuți ilegal în arest și locurile de detenție un timp îndelungat, în pofida faptului că toate acțiunile organului de urmărire penală au fost în limitele Codului de procedură penală, există temei legal pentru a supune statul unei răspunderi materiale și morale.

Colegiul a reținut că este indiscutabil faptul întrunirii temeiurilor stabilite de cadrul legal pentru adjudecarea compensației pentru prejudiciul moral cauzat, valoarea căruia a fost stabilită de instanță în raport cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice și fizice, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În speță, instanța de apel a considerat că prima instanță întemeiat a admis parțial acțiunea, însă nu a încasat prejudiciul moral într-o măsură suficientă, motiv pentru care a dispus majorarea cuantumului prejudiciului moral până la suma de 400 000 de lei, pentru fiecare reclamant.

La 04 iulie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului Ministerul Justiției al Republicii Moldova a indicat că instanța de apel a încasat prejudiciul, deși, în cererea de apel a fost menționat expres că acest fapt contravine prevederilor art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545.

De altfel, a învederat că acțiunile în temeiul Legii nr. 1545 sunt adresate împotriva statului și nu împotriva Ministerului Justiției, implicit răspunde patrimonial statul și nu Ministerul Justiției, acesta din urmă fiind persoana care reprezintă statul în instanțele de judecată în litigiile de acest gen.

Cu privire la prejudiciul material încasat, Ministerul Justiției a indicat că refuzul de angajare în câmpul muncii sau imposibilitatea angajării nu constituie temei de a încasa salariul din contul statului, iar o astfel de abordare contravine dispozițiilor legale.

De asemenea, Ministerul Justiției a considerat că neîntemeiat instanța de apel a dispus spre încasare prejudiciul moral în mărime de 400 000 de lei, pentru fiecare reclamant, în cazul în care nu a reținut că în rezultatul acordului dintre părți, Guvernul Republicii Moldova s-a angajat să achite lui Ion Ghețan suma de 2 600 de Euro, iar acesta să renunțe la toate pretențiile înaintate împotriva Republicii Moldova.

Ministerul Justiției al Republicii Moldova a mai relevat în susținerea recursului și alte argumente similare celor invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare.

La 12 august 2019, Ion Ghețan și Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan, au declarat recurs, prin care au solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului Ion Ghețan și Igor Hîncu au indicat că instanțele de judecată, în parte au interpretat eronat legea, precum și au aplicat în mod eronat analogia legii, în partea pretențiilor respinse.

Ion Ghețan și Igor Hîncu în susținerea recursului au indicat motive de fapt și de drept similare celor invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare și au solicitat casarea în parte a actelor judecătorești cu dispunerea admiterii integrale a acțiunii în sensul declarat.

În contextul prevederilor art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 23 aprilie 2019.

Materialele cauzei atestă expedierea participanților la proces a copiei deciziei motivate prin scrisoarea de însoțire din 12 iunie 2019 (f.d. 139, Vol. II), dar la actele cauzei nu se regăsește dovada recepționării de către părți a copiei deciziei motivate.

Astfel, recursurile declarate la 04 iulie 2019 și la 12 august 2019, sunt în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 14 august 2019, prin scrisoarea de însoțire nr. 2ra-1832/19, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia cererii de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței timp de o lună de la data recepționării (f.d. 161, Vol. II).

Conform avizelor de recepție intimații au recepționat copia recursurilor la 16 august 2019. (f.d. 163-166m Vol. II)

Astfel, la 22 august 2019, Procuratura Generală a depus referință, prin care a solicitat admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției și respingerea recursului declarat de Ion Ghețan și Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan. (f.d. 167-170, Vol. II)

Prin încheierea din 27 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție recursurile declarate de Ministerul Justiției și de Ion Ghețan și Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan, au fost considerate admisibile și au fost fixate spre examinare într-un complet de 5 judecători, în vederea examinării fondului recursului.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursurile s-au examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenta și intimații au avut posibilitate să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse.

Verificând decizia din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și, după caz, hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției și respingerea recursului declarat de Ion Ghețan și Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurenților, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *Garda Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, recurenții nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în

ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, stabilește că fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 130 alin. (1) - (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Niciun fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficientă pentru soluționarea cauzei.

Înaintând acțiune în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ion Ghețan și Igor Hîncu au solicitat încasarea de la pârât a sumei de 1 500 000 de lei în beneficiul fiecărui reclamant pentru umilința crudă a demnității umane, însoțită de încălcarea integrității psihice a persoanei și vătămarea intenționată a sănătății.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii și încasării din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Ghețan a sumei de 114 471,03 lei, cu titlu de salariu și alte venituri de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite și sumei de 250 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral; încasării din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Igor Hîncu a sumei de 127 864,89 de lei, cu titlu de salariu și alte venituri, de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite și a sumei de 200 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest pretențiile din acțiune, au fost respinse.

Instanța de apel, verificând temeinicia și legalitatea hotărârii primei instanțe, a respins apelurile declarate de Ministerul Justiției, Procuratura Generală; a admis apelul declarat de Ion Ghețan și Igor Hîncu; a modificată hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin majorarea sumei prejudiciului moral încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Ghețan de la suma de 250 000 de lei până la suma de 400 000 de lei și majorarea sumei prejudiciului moral încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Igor Hîncu de la suma de 200 000 de lei până la suma de 400 000 de lei.

În aceasta ordine de idei, instanța de apel a considerat că suma de dispusă spre încasare prin hotărârea primei instanțe, reclamanților, nu reprezintă o suma

rezonabilă, or, în condițiile în care acțiunile organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată au dus atingere drepturilor și libertăților acestora garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, sunt considerate ilegale și au cauzat acestora un prejudiciu moral enorm.

Instanța de recurs constată, însă, că instanța de apel a dat o apreciere eronată materialului probator anexat la dosar care a dus la soluționarea greșită a cauzei, pe când prima instanță, justificat și amplu argumentat, cu pronunțarea asupra tuturor aspectelor importante și cu trimitere la probele administrate, având în susținere cadrul legal aplicabil în speță, corect a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii.

În susținerea opiniei date se rețin prevederile art. 1405 alin. (1) Cod civil (în vigoare la data de referință), care stabilesc că prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Art. 6 din Legea sus menționată, indică că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Astfel, materialele cauzei atestă că la 26 octombrie 2006 a fost pornită cauza penală privind învinuirea lui Ghețan Ion în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.

42 alin. (4) și art. 145 alin. (3) lit. e), f) și m) Cod Penal și a lui Hîncu Igor în săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 42 lin. (4), art. 145 alin. (3) lit. e), f) și m) și art. 290 alin. (1) Cod Penal.

De asemenea s-a constatat că la 31 octombrie 2006, noaptea, între orele 23:00 și 00:18 și 00:15 - 00:50, colaboratorii organelor de drept, cu ajutorul batalionului „Fulger” au organizat reținerea lui Ghețan Ion și Hîncu Igor. Pe parcursul unei ore, în timpul nopții, în prezența membrilor de familie, poliția a inițiat procedura de percheziție la domiciliu, fapt confirmat prin procesul-verbal cu privire la percheziție din 01 noiembrie 2006. (f.d. 17, 19, Vol. I)

Totodată, actele cauzei atestă că după efectuarea perchezițiilor la domiciliu, colaboratorii organelor de drept au plecat la sediul Primăriei sat. Hîrbovăț, unde au continuat percheziția, iar în timpul percheziției, polițiștii au insistat precum că în „masa de lucru a lui Hîncu”, au depistat muniții militare - cartușe de pistol-automat „Kalașnikov”, învinuindu-l de păstrarea ilegală a munițiilor militare. (f.d. 22, Vol. I)

Mai mult, cu autorizația judecătorului de instrucție, pentru a acumula informații a fost dispusă descifrarea convorbirilor telefonice a lui Ghețan Ion și Hîncu Igor. (f.d. 23, Vol. I)

Astfel, la 31 octombrie 2006, Ghețan Ion și Hîncu Igor, au fost arestați în calitate de bănuți, iar la 09 noiembrie 2006, fiind aduși în fața judecătorului de instrucție le-a fost schimbat statutul în învinuiți, eliberând pe numele lor mandate de arestare pentru 20 de zile, precum și prelungirea arestării preventive a fost dispusă ulterior pentru perioada lunilor decembrie 2006, ianuarie - iunie 2007.

De asemenea, actele cauzei denotă că la 13 martie 2007, instanța de judecată, a prelungit arestul preventiv pe o perioadă de 90 de zile, iar la 03 aprilie 2007 lui Ghețan Ion i-a fost schimbată măsura preventivă în - arest la domiciliu, or, lui Hîncu Igor i s-a prelungit durata arestării preventive până când a fost eliberat din sala de judecată, în data de 18 iunie 2007. (f.d. 25-26, 39-40, Vol. I)

Așadar, instanțele de judecată ierarhic inferioare corect au reținut că Ghețan Ion s-a aflat în custodia organelor de stat, fiindu-i aplicată măsura de arest preventiv de la 31 octombrie 2006 până la 03 aprilie 2007 - 5 luni și 3 zile, iar de la 03 aprilie 2007 până la 18 iunie 2007, - 2 luni și 15 zile, i-a fost schimbată măsura preventivă în arest la domiciliu, precum și Hîncu Igor s-a aflat în custodia organelor de stat, fiindu-i aplicată măsura de arest preventiv, de la 31 octombrie 2006 până la 18 iunie 2007, o durată de 7 luni și 18 zile.

Totodată, s-a constatat că, Ziarul de acoperire republicană „Ziarul de Gardă”, în nr. 365 din 15 martie 2012, a publicat articolul „1500 de euro pentru un omor la comandă”, în așa fel prejudiciind imaginea lui Ghețan Ion și Hîncu Igor. (f.d. 207-209, Vol. I).

De altfel, actele cauzei denotă că prin sentința Judecătoriei Anenii Noi din 18 iunie 2007, s-a dispus încetarea procesului penal în privința lui Ghețan Ion și Hîncu Igor învinuiți în baza art. 42 alin. (4), 145 alin. (3) lit. e), f), m) Cod penal, în legătură cu renunțarea de bună voie de la săvârșirea infracțiunii; Hîncu Igor a fost achitat pe capătul de învinuire înaintată în baza art. 290 alin. (1) Cod Penal din lipsa în acțiunile lui a elementelor constitutive ale infracțiunii (f.d. 41-49, Vol. I).

Or, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 30 aprilie 2008, a fost respins apelul declarat de avocatul V. Nagacevschi și s-a admis apelul procurorului, s-a casat sentința, s-a rejudecat cauza pronunțându-se o nouă hotărâre conform căreia

Hîncu Igor și Ghețan Ion au fost condamnați în baza art. 27, 42 alin. (4), 145 alin. (3) lit. e), f), m) Cod penal, stabilindu-se pedeapsa cu aplicarea art. 81 alin.(3) CP a câte 18 ani și 7 luni închisoare, iar Hîncu Igor a fost achitat pe învinuirea adusă în baza art. 209 alin.(1) Cod penal pe motiv că fapta nu a fost comisă de el și organul de urmărire penală a fost obligat să continue urmărirea penală pentru a identifica făptuitorul (Vol. I, f.d.50-57).

La caz, prin decizia instanței de recurs la 02 decembrie 2008, s-a dispus casarea parțială a deciziei instanței de apel, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit căreia acțiunile inculpaților au fost reîncadrate din prevederile art. 27, 42 alin.(4), 145 alin.(3) lit. e), f), m) Cod Penal, în cele ale art. 26 alin. (1), 42 alin. (4), art. 145 alin.(3) lit. e), f), m) Cod Penal, stabilindu-se pedeapsa a câte 8 ani 6 luni închisoare pentru fiecare, cu executarea acesteia în penitenciar de tip închis. Hîncu Igor s-a considerat achitat de sub învinuirea în baza art. 290 alin. (1) Cod Penal, pentru că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.(f.d.58-63, Vol. I)

Ulterior, prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 29 martie 2010, a fost admis recursul în anulare declarat de avocatul inculpaților, cu casarea deciziilor instanțelor de apel și de recurs ordinar și remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Astfel, la 11 mai 2012, Curtea de Apel Chișinău, a decis de a admite apelurile părților în proces, a rejudecat cauza și a pronunțat o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care a dispus încetarea procesului penal pe art. 27, 145 alin. (3) lit. c), f), m) Cod penal în privința inculpaților Ghețan Ion și Hîncu Igor, în conformitate cu art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală. Inculpatul Hîncu Igor fiind achitat pe învinuirea de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) Cod penal, pe motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat. (f.d.70-79, Vol. I)

Părțile, nefiind de acord cu decizia instanței de apel, au atacat-o cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, colegiul căreia la 05 februarie 2013, a decis a admite recursurile ordinare declarate de procuror, de partea vătămată și de avocatul în interesele inculpaților, a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 11 mai 2012 în privința lui Ghețan Ion și Hîncu Igor și a dispune rejudecarea cauzei penale de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Curtea de Apel Chișinău, rejudecând cauza a constatat și a considerat că instanța de fond incorect a concluzionat în vederea vinovăției lui Ghețan Ion și Hîncu Igor în pregătirea infracțiunii prevăzute de art. 27, 42 alin. (4), 145 alin. (3) lit. e), f), m) Cod penal, iar apoi desistarea lor de la comiterea acestei infracțiuni și a concluzionat necesitatea achitării lor, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii incriminate lor, cu respingerea apelurilor procurorului și a părții vătămate ca fiind nefondate.

Instanța reține că la 03 martie 2014, Curtea de Apel Chișinău a decis de a respinge, ca nefondate apelurile procurorului și a părții vătămate declarate împotriva sentinței Judecătoriei Anenii Noi din 18 iunie 2007; a admis apelul declarat de avocat în interesele inculpaților, declarat împotriva sentinței, a casat sentința și a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță de achitare a lui Ghețan Ion și a lui Hîncu Igor pe art. 27, 42 alin.(4), 145 alin.(3) lit. e), f), m) Cod penal, pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

Din materiale rezultă că, Procurorul adjunct al Procuraturii de nivelul Curții de Apel Chișinău și partea vătămată au atacat cu recursuri ordinare decizia Curții de Apel Chișinău din 03 martie 2014, iar Curtea Supremă de Justiție la 15 iulie 2014, examinând recursurile, a constatat că hotărârea instanței de apel nu este afectată de erori de drept și a respins recursurile ca inadmisibile.

Tot actele cauzei atestă conform calculului efectuat de contabilitatea primăriei că lui Ghețan Ion nu i s-a achitat salariul ratat pentru absență forțată de la muncă: - de la 01 noiembrie 2006 data când a fost arestat și până la 26 iunie 2007, ultima zi de mandat în calitate de primar, salariul în sumă totală de 28 160,27 de lei; și, de la 30 aprilie.2008, data adoptării deciziei Curții de Apel Chișinău și până la 05 iunie 2011, când a fost ales în funcția de primar al s. Hîrbovăț, salariul în sumă totală de 86 310,76 lei.

De asemenea, se reține că la 22 noiembrie 2006, Consiliul sătesc Hîrbovăț, a adoptat decizia de înlăturare din funcție a primarului Ion Ghețan, încălcându-i dreptul la muncă și la salariu. După validarea alegerilor locale din 26 iunie 2007, Ghețan Ion, s-a adresat Primarului nou ales a sat. Hîrbovăț, dlui Vîzii Alexei, cu o cerere să fie restabilit în funcția anterior deținută până la alegerea în funcția electivă, dar categoric i s-a refuzat. Ghețan Ion a fost restabilit în funcția de secretar al Consiliului sătesc Hîrbovăț, conform deciziei judecătorei, începând din data de 27 iunie 2007 unde a activat în funcția de secretar al Consiliului sătesc până la data de 30 aprilie 2008, când Curtea de Apel Chișinău a aplicat o pedeapsă de 18 ani și 6 luni și Ghețan Ion a fost silit să abandoneze funcția deținută. La alegerile locale din 2011, Ghețan Ion a fost ales primar al sat. Hîrbovăț.

Deci, lui Ghețan Ion, pentru absență forțată de la locul de muncă în funcția de primar și în funcția de secretar al Consiliului sătesc, trebuia să i se achite 114 471,03 de lei. (f.d. 191-194, 201-203, Vol. I)

La fel, se constată că, Hîncu Igor, la 01 ianuarie 2005 a fost angajat în calitate de jurist la Primăria sat. Volintiri, unde a activat fără întreruperi, fără abateri, fără încălcări de serviciu până la 31 octombrie 2006, când a fost arestat.

Din momentul arestării și până la eliberarea din serviciu, opt luni de zile nu i s-a mai achitat salariul, care fost o sursă financiară de existență pentru familia lui, împreună cu soția, Hîncu Victoria, aveau la întreținere doi copii minori. După data de 18 iunie 2007, când a fost eliberat din sala de judecată, a încercat să se reîncadreze în serviciu, or, după mai multe încercări nereușite de a se angaja în serviciu, la 22 noiembrie 2012, dânsul s-a adresat la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă din Anenii Noi, stabilindu-se statutul de șomer. După data de 30 aprilie 2008, când a fost adoptată decizia Curții de Apel Chișinău, Hîncu Igor s-a ascuns de urmărirea organelor de resort, fapt ce a înrăutățit situația materială a familiei, care a urmat cu divorțul și decăderea din drepturile părintești.

În astfel de circumstanțe, prima instanță întemeiat a conchis că capătul de cerere al lui Ghețan Ion și Hîncu Igor împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală privind încasarea prejudiciului material cauzat în sumă de 114 471,03 lei cu titlu de salariu ratat în beneficiul lui Ghețan Ion și 127 864,89 lei în beneficiul lui Hîncu Igor urmează a fi admis.

Cu referire la pretențiile lui Ghețan Ion și Hîncu Igor privind încasarea prejudiciului moral cauzat în mărime de 1 500 000 lei în beneficiul fiecărui reclamant, prima instanță corect a reținut că acțiunea urmează a fi admisă parțial,

însă greșit a dispus încasarea din contul Ministerului Justiției, contrar normelor materiale.

Astfel, Colegiul consideră că la caz sunt aplicabile prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Aici, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că Legea enunțată reglementează nu doar dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, dar și dreptul de a cere compensații pentru reabilitare în urma pornirii urmăririi penale și ulterior scoaterii de sub urmărire penală, nefiind constatată întrunirea elementelor infracțiunii.

Conform art. 1422 Cod Civil (în vigoare până la 01 martie 2019) în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

În conformitate cu art. 10 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, stabilește că dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Art. 11 din aceeași Lege, indică că mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Cod de procedură penală; În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Astfel, în situația de fapt descrisă supra, este cert că reclamantii au suportat suferințe fizice și psihice, fiindu-le afectate dreptul la libera circulație, dreptul la respectarea vieții private, garantate atât de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale cât și de Constituția Republicii Moldova, respectiv, prima instanță întemeiat a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii

și necesitatea încasării prejudiciului moral în beneficiul lui Ghețan Ion în sumă de 250 000 de lei și în beneficiul lui Igor Hîncu în sumă de 200 000 de lei.

Or, suma dispusă spre încasare de către instanța de fond este una rezonabilă și echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat lui Igor Hîncu și Ion Ghețan, prin atragere ilegală la răspundere penală, fiind proporțională cu sumele acordate de instanțele naționale, cât și de Curtea Europeană pe cazuri similare.

Mai mult, despăgubirea acordată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe fizice sau psihice. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune și în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa.

În aceste circumstanțe nu poate fi reținută concluzia instanței de apel referitor la faptul că suma de 400 000 de lei încasată cu titlu de prejudiciu moral reprezintă pentru Igor Hîncu și Ion Ghețan o sumă rezonabilă, deoarece suma de 400 000 de lei este o sumă exagerată, iar prin prisma Convenției CEDO, cuantumul despăgubirii trebuie astfel stabilit, încât aceasta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Drept urmare, prima instanță la stabilirea cuantumului prejudiciului moral a luat în considerare gravitatea infracțiunii incriminate lui Igor Hîncu și Ion Ghețan, încălcările procesuale admise la urmărirea penală, acțiunile procesuale, măsurile speciale de investigație și măsura preventivă aplicate în privința acestora, perioada restrângerii dreptului la libera circulație, ținând cont că aceste acțiuni și măsuri procesuale au constituit ingerințe în dreptul acestora la inviolabilitatea vieții private și la libera circulație, de gradul trăirilor negative și disconfortul suportat de către reclamânți odată cu supunerea acestora urmării penale, consecințele produse familiei, de stresul precum și de efectele psihice provocate.

În conexiunea celor relatate se constată că instanța de apel nu a calificat corect, din punct de vedere juridic, acțiunile cu care a fost investită, ce a dus la emiterea unei soluții greșite, pe când prima instanță în mod temeinic și legal a admis parțial acțiunea depusă, or, greșit a dispus încasarea prejudiciului din contul Ministerului Justiției, contrar prevederilor art. 5 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, deoarece pentru prejudiciul material și moral în temeiul Legii nr. 1545 se repară de către stat, prin intermediul Ministerului Justiției care reprezintă statul pe asemenea categorii de cauze.

Cele supra relatate, în ansamblu atestă că argumentele recurențelor Ion Ghețan, Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan, aduse în susținerea poziției lor, sunt pur declarative și fără un suport legal și probatoriu.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Ion Ghețan, Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan, neîntemeiat care urmează a fi respins, iar recursul declarat de Ministerul Justiției întemeiate, care urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și parțial a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea în parte a unei noi hotărâri.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Codul de procedură civilă, Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Ion Ghețan, Igor Hîncu, reprezentați de avocatul Nicolae Leșan.

Se admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează integral decizia din 23 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău și parțial hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Ghețan și Igor Hîncu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, în partea admiterii acțiunii, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri prin care:

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Ion Ghețan suma de 114 471 (una sută paisprezece mii patru sute șaptezeci și unu) lei, 03 bani, cu titlu de salariul și alte venituri de provenite din muncă, ce constituie sursa principală de existență, de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Igor Hîncu suma de 127 864 (una sută douăzeci și șapte mii opt sute șaiszeci și patru) lei, 89 bani, cu titlu de salariul și alte venituri de provenite din muncă, ce constituie sursa principală de existență, de care a fost privat în urma acțiunilor ilicite.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Ion Ghețan suma 250 000 (două sute cincizeci mii) lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Igor Hîncu suma 200 000 (două sute mii) lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În rest, hotărârea din 11 aprilie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Galina Stratulat